

>> Lapsed ootavad jõulukuuske, kuid Mihkel tuleb hoopis ölesületäiega. Jõulukuuski sel ajal taludes veel ei tuntud. Jõuluõlgedel aga arvati olevat maagiline mõju. Jõuluöö oli ka vaimude öö. Et kurjad vaimud tarre hiilida ei saaks, tehti ustele, akendele, kirstudele söega ristimärgid. Ent sisse tulid esivanemate vaimud.

Õlgedel oli hea vaikne astuda, kära neile ei meeldinud. Pererahvale tähendas aga jõuluöö õlgedel magamine virkust ja suuremat töövõimet, see avaldas mõju uue aasta saagile. Jõuluõled hoiti alles kevadeni, siis suitsutati nendega loomi, mis pidi kaitsma kurja silma eest. Jõulu teisel pühal võis õlgedele peal lustida ja mängida. Jõuluõhtul seda teha ei tohtinud, siis pidi rükis sassi minema ning ka saak kehvaks jääma. Seda kõike räägib perenaine Mari, sõtse Viljandimaalt täiendab teda omakandi kommetega.

ORIKAS LAUALE

Peremees kiirustab perenaist takka lastele süüa pakkuma. Lauale on leib ja kuum tee, aga ka õunad ning piparkoogid. Mari laseb lastel arvata, mis vanasti jõuluks söödi. "Liha, kartulit, verivorsti!" hüüavad poisid. "Kartulisalatit, rosoljet, piparkooke," käivad välja tüdrukud.

Tüdrukutega pole perenaine nõus. Enam kui sajand tagasi olid need toidud maarahvale veel võõrad, tulles hulga hiljem mõisa või linnasugulaste kaudu. Jõulude puhul veristati ikka mõni loom, siis sai liha süüa isu pärast. Verest tehti vorsti või kääki. Lambamao sisse pandi tanguputru, seda kutsuti mauguks. Mõnel pool tehti ka valget tanguvorsti.

Põhus hullamine, jõu- ja osavusmängud olid ennemuiste jõuludel laste peamisi meelelahutusi.

Aga kindlasti oli laual jõuluorikas – toidu õnnistuseks. Jõuluorikas vooliti leivatainast. See tehti nii sea moodi, kui osati, silmad pähe ja puha. Orikat korraga ära ei söödud, seda maitsti natuke ning pandi siis hoiule. Lauale toodi orikas ka uusaastal ja kolmekuningapäeval. Järelejäänud leib pandi viljakirstu, kus hoiti karjalaskepävani. Siis murti kivikõvast pätsist tükikesi loomadele, et oleks karjaõnne.

Toidu juurde käis veel jõuluõlu, seda pakutud mõnel pool isegi neljajalgsetele. Leiba said loomad jõuluõhtul aga kindlasti. Tares oli toit öö otsa laual, et esivanemate vaimudki sellest osa saaksid.

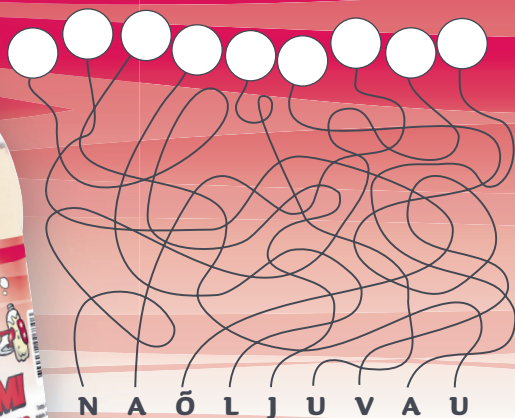
Sellal kui perenaine mõnusat juttu puhub, lubab peremees sauna kaema

minna. Ei lähe palju aega, kui ukse tagant kostab kobinat ja laulujoru: "Tõsta linki, Liisukene! Paota ukse, Annekene! Astun sisse, sokukene."

SOKK TEMBUTAB

Sarviline elukas, kasukas pahupidi seljas, paneb tüdrukud kiljuma. Üks saunaviht sabaks, teine käes, tormab sokk tares ringi.

Kastab viha veetoobrisse, pritsib lapsi. Soovib karja- ja viljaõnne, pruudi- ja peiuõnne. Haarab lastelt asju – saapaid, kindaid, mütsi – ega anna kätte enne, kui pandid lunastatud. Laseb ühel parsi lugeda, teisel piki part näpuga tõmata ning seejärel sõrme üle nina ve-

Mis sõna kokku saad?

Saada oma lahendus hiljemalt 5. veebruariks 2009 ristsona@mommi.ee

Saatjate vahel loosib Mõmmi välja 100 T-särki!

Loosimise reeglid ning palju muud põnevat nuputamist: www.mommi.ee

Mullita koos Mõmmiga!

